Direktoratet for **naturforvaltning**

Veileder for kommunal kartlegging av **veger**, med formål å beregne **bortfall** av inngrepsfri natur i perioden 01.01.98 - 01.01.2003

Inngrepsfrie naturområder:
Alle områder som ligger mer enn en kilometer i luftlinje fra tyngre tekniske inngrep.

Hovedmålsettingen med kartleggingen av inngrepsfrie naturområder er å styrke beslutningsgrunnlaget i kommuner, fylker og statlig forvaltning ved areal- og ressursdisponering og ved behandling av enkeltsaker.

Forside: Børgefjell - mot Storelvdalen
Foto: Ole T. Nyvoll

Innledning

Vi viser innledningsvis til tidligere veiledere om innsamling av vegdata som ble sendt kommunene i 1996 og 1998. Denne veilederen med aktuelle lenker finnes også på www.dirnat.no/publikasjoner under naturområder og arealbruk.

Direktoratet for naturforvaltning (DN) offentliggjorde i 1995 første gang kart over inngrepsfrie naturområder i Norge (INON).
Kartleggingen viste situasjonen per 1. januar 1994. Siden har DN framstilt oversikter per 1. januar 1988 og 1998.
DN vil mot slutten av 2003, forhåpentligvis med god hjelp fra kommunene legge fram status for INON per 1. januar 2003.

Kartene over INON utgjør nå en viktig del av grunnlaget for areal-planlegging og -disponering i store deler av landet.

I de siste 6-7 årene har myndighetene understreket nødvendigheten av at store sammenhengende intakte naturområder i framtiden må sikres, og at det er av vesentlig betydning at lokale og regionale myndigheter innarbeider hensynet til nasjonale miljømål i sin planlegging.
I St.meld. nr. 29 (1996-97) om "Regional planlegging og arealpolitikk" er det fokusert sterkt på at de resterende inngrepsfrie områdene må forvaltes som en viktig del av vår nasjonale arv. Videre er det sagt at kommunene så langt som mulig må unngå inngrep i områder som er tilnærmet fri for tyngre tekniske inngrep.
I St.meld. nr. 58 (1996-97) om "Miljøvernpolitikk for en bærekraftig utvikling", er det uttrykt som et mål at inngrepsfrie områder skal bevares for etterslekten. I St.meld. nr. 42 (2000-2001) om "Biologisk mangfold - sektoransvar og samordning" er dette ytterligere forsterket.

I St.meld. nr. 39 (2000-2001) om friluftsliv, under avsnitt 7.9.5 er det listet opp fire sentrale punkter som går på forholdet til inngrepsfri natur.

Kommunenes lokalkunnskap viktig for kartlegging av inngrepsfri natur også i 2003

Lokalkunnskap er nødvendig for å samle inn lokale vegdata til framstilling av kart over inngrepsfrie områder, mens det meste av informasjonen om andre inngrep nå hentes fra andre datakilder. Kommunene er de som har best detaljkunnskaper om aktiviteten på sine arealer, og vil spille en viktig rolle i kartleggingen også i 2003.
Dataene som skal registreres denne gangen, vil medføre mindre arbeid enn i 1998 for de fleste kommunene.

I 1998 fikk vi god hjelp fra kommunene med å samle inn data om vegbygging foretatt i perioden 1994 - 1998.
Vi takker så mye for bidragene vi fikk da, og håper kommunene vil bistå oss også i 2003.

Statens kartverk, Miljøenheten, skal bearbeide datamaterialet og produsere kart

Statens kartverk, Miljøenheten, skal utføre det tekniske og kartfaglige arbeidet. Målet er at en mot slutten av 2003 kan framstille kart som viser omfanget av inngrepsfrie områder per 01.01.2003.
Resultatene skal sammenlignes med status per januar 1988 og 1998. En vil da se hvordan situasjonen har endret seg, og hvilke sektorer som har forårsaket endringene.

Kommunen får tilsendt manuskart

Kommunen får tilsendt (vedlagt) et kart (manuskart) med inngrepsfrie områder, veger, jernbane og kraftlinjer. De inngrepsfrie områdene er framstilt slik de ble registrert ved kartleggingen i 1998. Vegene på manuskartene som er tegnet med røde heltrukne streker markerer offentlige og private bilveger hentet fra Vegbasen. Veger tegnet med stiplede røde streker markerer veger som ikke ligger i Vegbasen. Dette er veger med lavere standard som er registrert gjennom tidligere INON-kartlegginger.

På manuskartene vil områdene som ligger i mindre avstand til inngrepsfrie områder enn en kilometer være markert med GULT. For at veger eller andre inngrep skal påvirke størrelsen på de inngrepsfrie områdene, må de ligge nærmere de inngrepsfrie områdene enn en kilometer, altså i disse GULE sonene eller inne i de inngrepsfrie områdene. I denne kartleggingen skal det derfor **bare påføres veger i de GULE sonene eller i de inngrepsfrie områdene og som er bygd i perioden januar 1998 til januar 2003, evt. korrigeres for feil jf. s. 6.** Inngrep andre steder vil ikke påvirke de inngrepsfrie områdene og er derfor ikke interessante i denne sammenheng. De GULE sonene er påtrykt manuskartene for å lette kommunens arbeid, noe som forhåpentligvis kommer fram av denne forklaringen.

Kommunenes oppgaver:

Vi ber kommunene om å levere opplysninger om **veger**. Hvilke vegtyper det gjelder er spesifisert på neste side. Andre typer inngrep skal ikke registreres av kommunene. Vi ber kommunene om å kontrollere vegdata på manuskartet og påføre opplysninger etter følgende retningslinjer:

Hovedpunkter:

- Registreringene gjelder veger ferdigstilt før 01.01.2003.
- Kommunen må påføre sektorkode og **godt synlig tekstmarkeringstusj** på veger som er påtrykt manuskartet i de GULE sonene eller inne i de inngrepsfrie områdene, og tegne inn eventuelle veger i disse områdene som ikke er påtrykt manuskartene.

- I tillegg ber vi kommunene om å kontrollere at veger i GUL sone og i inngrepsfrie områder har fått riktig beliggenhet.
- Kode for ansvarlig sektor (se s. 9) påføres alle veger i den GULE sonen og i de inngrepsfrie områdene.
- Inntegning av veger på manuskartene må skje så nøyaktig som mulig.

Følgende vegtyper skal registreres:

- Skogsbilveger, traktorveger, anleggsveger, private gårdsveger, og andre private veger som er lengre enn 50 meter.
- Gamle ferdselsveger som er rustet opp for bruk av traktor og eller terrenggående kjøretøy, og som er lengre enn 50 meter.

Slik påføres opplysninger på manuskartene:

- Skogsbilveger som ikke er påtrykt manuskartet tegnes på manuskartet med blå kulepenn og heltrukken linje.
- Traktorveger, anleggsveger, gårdsveger, seterveger og andre private veger som ikke er påtrykt manuskartet, tegnes på manuskartet med **blå kulepenn og stiplet linje**.
- Nevnte veger som er bygd mellom 1. januar 1998 og 1. januar 2003 markeres med **godt synlig tekstmarkeringstusj**. Både veger som er påtrykt manuskartet (i GUL og inngrepsfrie soner) og veger som kommunen påfører manuskartet skal altså markeres med slik tusj.

Hvordan merke evt. korreksjoner på veger påtrykt manuskartene:

- Evt. veger som er påtrykt manuskartene, men som likevel ikke er bygd, eller som er tegnet inn på feil sted, dvs har gal beliggenhet, strykes over med **blå kulepenn** (se s. 8).

- Dersom kommunen mener at det finnes veger innenfor GUL sone eller i de inngrepsfrie områdene som er bygd **før 01.01.1998**, men som **ikke er påtrykt manuskartet**, tegnes disse inn på manuskartet med **blå kulepenn og markeres med kode for ansvarlig sektor, men disse markeres ikke med tusj**.
- Kommunen påfører **periode** for når de er bygget (før 1988), (1988-94) eller (1994-1998) og kode for ansvarlig sektor (se side 9).

Viktig ved påtegning av vegdata på manuskartet:

Det må være lett å skille mellom veger som Statens kartverk har trykt på manuskartet (røde) og de som kommunen selv påfører (blå). Personen som tegner inn nye traséer eller annen informasjon kvitterer med dato, navn og telefonnummer slik at en ved behov kan ta kontakt. Dersom kommunen ikke finner at det er foretatt inngrep i perioden, samt at manuskartet ellers er riktig, kvitterer vedkommende med å skrive OK i margen på manuskartet, og sende dette til fylkesmannen (FM).

Innsending av manuskart til FM

Vi ber om at kommunen tegner inn aktuelle veger og returnerer det originale manuskartet til FM så raskt som mulig. Se for øvrig tidsfrist i brev fra FM. Selv om kommunen finner at det ikke er bygd veger i perioden 1998-03 som berører INON, skal kartet sendes inn til FM.

Forespørsler om kartleggingen av veger

FM er ansvarlig for regional veiledning tilknyttet kartleggingen. Evt. spørsmål må i første rekke rettes til FMs kontaktperson, jf. brev fra FM. I spesielle tilfeller kan spørsmål rettes til DN ved ole-torbjorn.nyvoll@dirnat.no

På forhånd takk for hjelpen !

Sammendrag:

	Veger bygd inn i og eller merket som bygd inn i de GULE sonene/ inngrepsfrie områdene på manuskartene	
	Skogsbilveger	**Traktorveger og andre veger (jf. side 6)**
Veger bygd mellom **1.1.98 og 1.1.03**, og som **ikke** er påtrykt manuskartet.	Veger tegnes inn av kommunen, merkes med godt synlig tusj og påføres kode for ansvarlig sektor.	Veger tegnes inn av kommunen, merkes med godt synlig tusj og påføres kode for ansvarlig sektor.
Veger bygd mellom **1.1.98 og 1.1.03**, og som **er** påtrykt manuskartet (hentet fra Vegbase).	Veger er påført manuskartet. Disse merkes med godt synlig tusj, og kode for ansvarlig sektor påføres.	Traktorveger og en del andre veger finnes ikke i Vegbasen, og er derfor ikke påtrykt manuskartet i GUL sone og i inngrepsfrie områder.
Veger bygd **før 1.1.98** og som **ikke** er påtrykt manuskartet.	Veger tegnes inn av kommunen Kode for sektor og periode påføres	Veger tegnes inn av kommunene Kode for sektor og periode påføres
Korreksjon av veger uansett årstall (feil plassering, igjengrodd eller ikke bygd)	Strykes over med blå kulepenn	Strykes over med blå kulepenn **(gjelder bare der slike veger ligger i inngrepsnære områder)**

Diverse annen informasjon

Ansvarlig sektor

Det inngår i kartleggingen å registrere hvilke samfunnssektorer som står for inngrepene (vegbyggingen) i perioden. Vi ber om at kommunen påfører vegene *sektorkode* som angitt på neste side. For "andre" skrives navnet helt ut.

Veg som inngrep - klassifisering i forhold til ansvarlig samfunnssektor:

Type inngrep	Kode for ansvarlig sektor
Veg	(JS) Jord- og skogbruk (privat)
Veg	(OV) Offentlig
Veg	(VK) Vannkraftproduksjon og kraftoverføring
Veg	(FS) Forsvaret
Veg	(TK) Telekommunikasjon
Veg	(RT) Reiseliv og turisme
Veg	Andre (oppgi hvilke)

Inngrepsfrie naturområder - definisjoner og inndelinger

Inngrepsfrie naturområder:
Alle områder som ligger mer enn en kilometer i luftlinje fra tyngre tekniske inngrep

Inngrepsfrie naturområder er inndelt i soner basert på avstand til nærmeste inngrep.

Inngrepsfri sone 2:	1-3 kilometer fra tyngre tekniske inngrep
Inngrepsfri sone 1:	3-5 kilometer fra tyngre tekniske inngrep
Villmarksprega områder:	> 5 kilometer fra tyngre tekniske inngrep

Områder som ligger mindre enn en kilometer i luftlinje fra tyngre tekniske inngrep betegnes som inngrepsnære.

Tyngre tekniske inngrep

Følgende tiltak og anlegg er i kartleggingen av INON definert som tyngre tekniske inngrep:

- offentlige veger og jernbanelinjer med lengde over 50 meter, unntatt tunneler
- skogsbilveger med lengde over 50 meter
- traktorveger, gårdsveger, anleggsveger, seterveger og andre private veger med lengde over 50 meter
- gamle ferdselsveger med lengde over 50 meter, rustet opp for bruk av traktor og/eller terrenggående kjøretøy
- godkjente barmarksløyper (Finnmark)
- kraftlinjer med spenning på 33 kV eller mer
- vannkraftmagasiner (hele vannkonturen ved høyeste regulerte vannstand), regulerte elver og bekker
- kraftstasjoner, rørgater, kanaler, forbygninger og flomverk

Datagrunnlag for veger

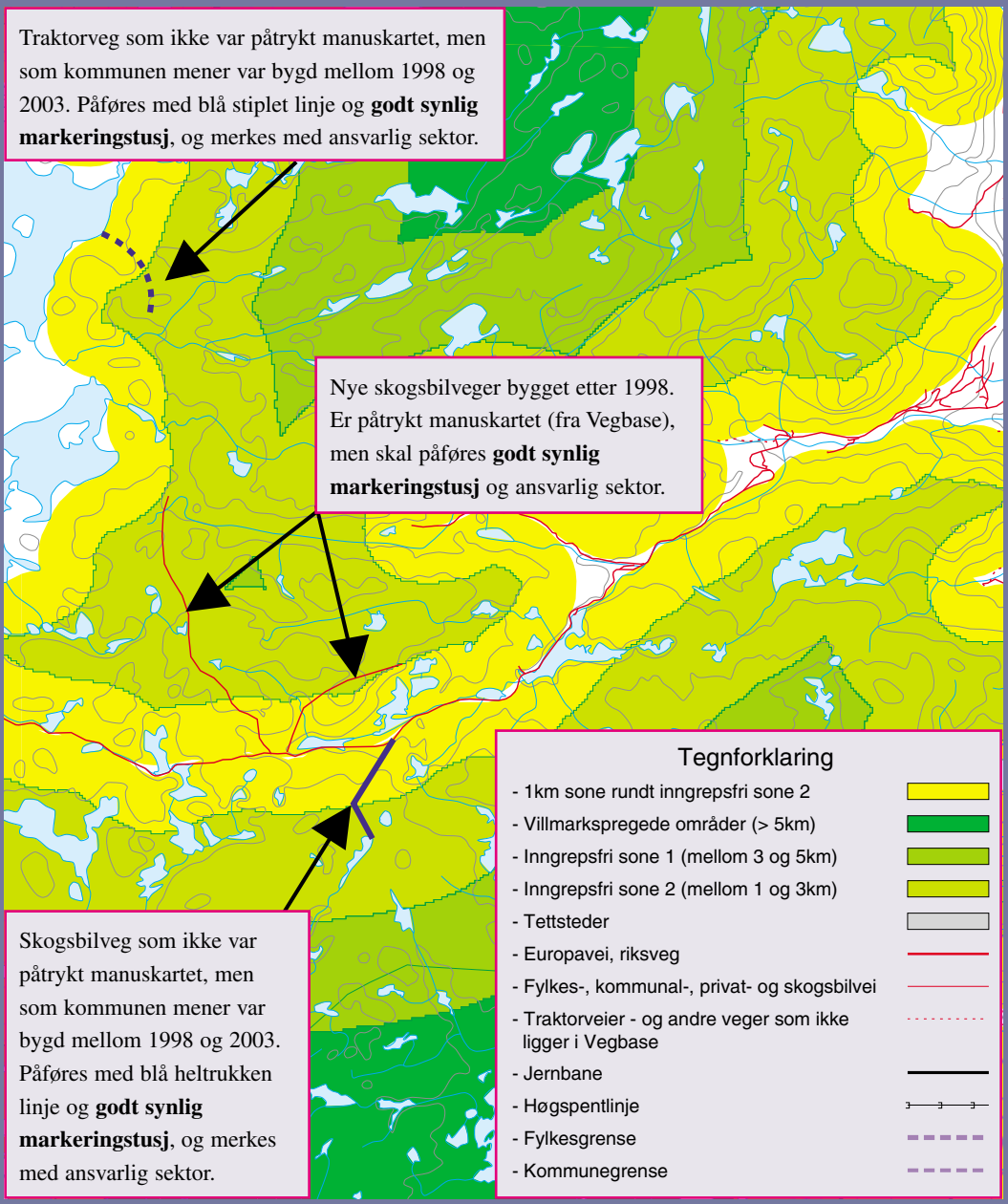
Med unntak av kulepunkt 3 og 4 finnes opplysninger om ovennevnte i nasjonale databaser eller de samles inn av andre enn kommunene. Som grunnlag for kartlegging av inngrepsfrie områder, vil vi bruke de til enhver tid best oppdaterte databasene. Vegbasen er den viktigste kilden for data om veger, ved siden av de registreringene vi mottar direkte fra kommunene.
Kommunene hadde frist til 15. januar 2003 med å levere manuskart for ajourhold av Vegbase til Statens kartverk, men skogsbilveg og privat veg blir ikke implementert i Vegbase før etter sommeren 2003. Disse vegene er derfor ikke tegnet inn på manuskartene. På manuskartene er det status per januar 2002 for disse vegene, med tillegg av en del veger som i løpet av 2002 er kjørt opp ved hjelp av målebil. Det betyr at noen av de vegene vi nå ber kommunene tegne inn, også er rapportert til Vegbase, jf. ovenfor. Siden det bare er veger som ligger inntil INON som skal registreres, tror vi ikke at dette vil bety vesentlig merarbeid for kommunene.

Det vil alltid kunne være tilfeller hvor inngrepsdata som finnes i databasen ikke stemmer med de faktiske forhold i terrenget. For eksempel skal alle skogsbilveger bygd før 2002 ligge inne i Vegbase, men p.g.a. treghet ved innmelding av nye veger, samt at det i en del områder nå foregår en oppgradering av traktorveger til skogsbilveger, kan noen av disse mangle på manuskartet. Andre årsaker kan være at det var bygd private veger som kommunene ikke kjente til ved forrige registrering, eller at det oppstår unøyaktigheter når veger tegnes inn på manuskartet.

Ferdigstillelse av kart og statistikk per 01.01.2003

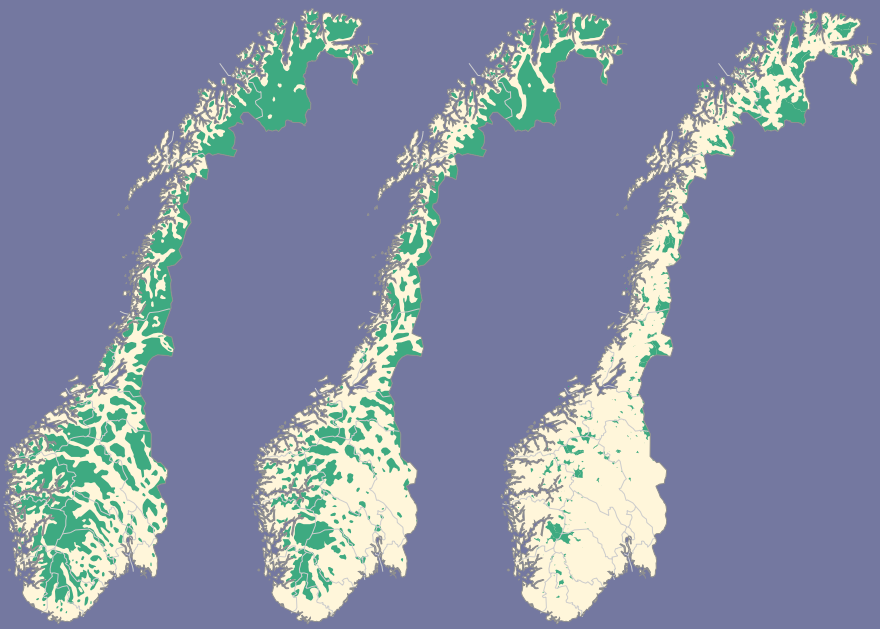
Kommune-, fylkes- og landsoversikt er planlagt ferdigstilt ved årsskiftet 2003/2004. Dette avhenger imidlertid av at kommunene er raske med å sende inn manuskartene og at kvaliteten på dataene er tilfredstillende. Kommunene og andre vil få tilgang til oppdatert statistikk og nedlastbare kart på www.dirnat.no/inon.

Eksempel på utfylling av manuskart

Villmarkspregede områder i Norge

Mer enn 5 km fra tyngre tekniske inngrep

Kilde: Brun, M. NOU-1986 / Statens kartverk - Miljüenheten 1999. Redaksjonell bearbeiding og grafisk produksjon: Statens kartverk - Miljüenheten 1999

Mars 2003 Opplag 400 TE 932 ISBN 82-7072-434-3 Layout: Guri Jermstad Trykk: Skipnes Trykket på miljøvennlig papir

Direktoratet for
naturforvaltning

7485 Trondheim Telefon: 73 58 05 00 Telefaks: 73 58 05 01 www.dirnat.no